

04070, Київ, вул. Борисоглібська, буд. 3, 2-й поверх,
тел: +38 (044) 392-73-71
email: info@unba.org.ua, веб-сайт: www.unba.org.ua

2nd floor, 3 Borysoglibska str., Kyiv 04070, Ukraine
phone: +38 (044) 392-73-71
email: info@unba.org.ua, web-site: www.unba.org.ua

**Голові Комітету ВРУ з питань
економічного розвитку
Дмитру НАТАЛУХІ**
*вул. Михайла Грушевського, 5,
м. Київ, 01008*
e-mail: natalukha@rada.gov.ua

Шановний Дмитре Андрійовичу!

Національна асоціація адвокатів України (далі – НААУ) висловлює Вам свою повагу та звертається стосовно такого.

25 вересня 2024 року у Верховній Раді України було зареєстровано проект Закону “Про внесення змін до статті 7 Закону України "Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об’єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України" щодо деяких питань поновлення розгляду заяв про надання компенсації за знищений об’єкт нерухомого майна” (реєстр. № 12071) (далі – законопроект).

З огляду на важливість змін, що пропонуються, НААУ здійснила його правовий аналіз.

Для зручності здійснення аналізу законопроекту було виділено 3 питання, щодо яких НААУ висловлює своє бачення та перспективи законодавчого регулювання:

- 1) значимість законодавчого регулювання;
- 2) зміна способу повідомлення заявника про рішення зупинити розгляд заяви;
- 3) встановлення заборони повторного зупинення розгляду заяви.

Зауваження до законопроекту викладено окремо з кожного питання, який містить загальний аналіз норм, запропонованих цим законопроектом.

1. ЗНАЧИМІСТЬ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Захист прав людини та її свобод з урахуванням частини 1 статті 3 Конституції України є основним напрямом діяльності держави.

Російська військова агресія завдала українському народу та державі неабияких втрат: загибель військових і цивільного населення, пошкодження житла, руйнування інфраструктури, знищення культурної спадщини.

Враховуючи, що функціонування ефективної системи забезпечення реалізації основних прав і свобод людини під час збройної агресії є як ніколи критичним і терміновим, питання повного та досконалого законодавчого регулювання є одним із пріоритетних і його вирішення потребує невідкладної реакції.

З метою можливості найефективнішого забезпечення прав і свобод людини у сфері відновлення порушеного права на житло, принципово важливо мати досконале нормативно-правове регулювання цього напрямку діяльності держави.

Одним із основних нормативно-правових актів у сфері відновлення порушених прав людей на житло є Закон України "Про компенсацію на пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України".

Цей Закон відповідно до його преамбули визначає правові та організаційні засади надання компенсації за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, із дня набрання чинності Указом Президента України "Про введення воєнного стану в Україні" від 24 лютого 2022 року № 64/2022, затвердженим Законом України "Про затвердження Указу Президента України "Про введення воєнного стану в Україні" від 24 лютого 2022 року № 2102-ІХ, а також правові засади створення та ведення Державного реєстру майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України.

У процесі більш глибокого аналізу цього Закону встановлені ним умови та механізми містять низку недоліків і відкритих питань, що вимагають додаткового врегулювання, аби забезпечити ефективний механізм надання компенсації

якнайширшому колу людей. Зокрема, деякі з неточностей законодавчого врегулювання цієї сфери відносин стосуються зупинення розгляду заяв про надання компенсації за знищений об'єкт нерухомого майна.

Ці неточності, неузгодженості законодавця або неврахування ним певних обставин, що впливають на законодавчу регламентацію відповідних процедур, потребують особливої уваги та швидкого реагування шляхом внесення змін до цього законодавства з метою забезпечення реалізації прав людини.

З огляду на це НААУ наголошує на тому, що Закон України “Про компенсацію на пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України” містить в собі надважливі норми, які гарантують охорону та захист прав людей, а тому будь-які зміни, що плануються вноситися до цього нормативно-правового акта, за жодних обставин не можуть погіршувати становище таких осіб, ускладнювати процедуру застосування норм або створювати проблеми щодо тлумачення таких норм (неоднозначність, колізійність тощо).

2. ЗМІНА СПОСОБУ ПОВІДОМЛЕННЯ ЗАЯВНИКА ПРО РІШЕННЯ ЗУПИНИТИ РОЗГЛЯД ЗАЯВИ

Для досягнення поставленої цілі законопроект авторами пропонується внести зміни до частини 2 статті 7 Закону України «Про компенсацію на пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України» – *Комісія з розгляду питань щодо надання компенсації у строк, встановлений для розгляду заяви про надання компенсації за знищений об'єкт нерухомого майна, приймає рішення про зупинення розгляду заяви про надання компенсації за знищений об'єкт нерухомого майна та невідкладно, але не пізніше наступного робочого дня з дня прийняття такого рішення, повідомляє про це заявника у спосіб, зазначений заявником у заяві, і направляє заявнику копію рішення.*

Варто почати з того, що стаття 7 цього Закону загалом урегульовує питання зупинення та поновлення розгляду заяв про надання компенсації за знищений об'єкт нерухомого майна. Зокрема, частиною 1 цієї статті передбачаються підстави для зупинення розгляду заяви про надання компенсації за знищений об'єкт нерухомого майна Комісією з розгляду питань щодо надання компенсації:

1) неподання або подання не в повному обсязі документів (відомостей), визначених частиною 7 статті 4 цього Закону;

2) наявність у Комісії з розгляду питань щодо надання компенсації документально підтверджених відомостей про те, що отримувачу компенсації або його спадкоємцю вручено підозру про вчинення кримінального правопорушення, передбаченого розділом I "Злочини проти основ національної безпеки України" Особливої частини Кримінального кодексу України.

Головна ідея полягає в тому, що з метою сприяння відновленню порушених прав людини Комісія за наявності підстав не відмовляє у розгляді відповідної заяви, а лише призупиняє її розгляд, щоб відповідні підстави могли бути усунені.

Враховуючи, що ці підстави в деяких випадках можуть бути усунені самим заявником, то принципово важливо, щоб такий заявник був належним чином поінформований про прийняте рішення та його зміст – зокрема, причини, що спонукали Комісію до зупинення розгляду.

Абзацом 2 частини 2 статті 7 Закону прямо передбачається, що рішення має містити вичерпний перелік підстав для зупинення розгляду заяви про надання компенсації за знищений об'єкт нерухомого майна.

У цьому випадку проблема законодавчого регулювання полягає у способі інформування заявника про зупинення розгляду його заяви і направлення йому копії рішення.

У чинній редакції частини 2 статті 7 Закону передбачається, що Комісія з розгляду питань щодо надання компенсації у строк, встановлений для розгляду заяви про надання компенсації за знищений об'єкт нерухомого майна, приймає рішення про зупинення розгляду заяви про надання компенсації за знищений об'єкт нерухомого майна та невідкладно, але не пізніше наступного робочого дня з дня прийняття такого рішення, **повідомляє про це заявника у спосіб, у який було подано заяву.**

Способи подання заяви встановлюються частиною 2 статті 4 Закону – заява про надання компенсації за знищений об'єкт нерухомого майна може бути подана до Комісії з розгляду питань щодо надання компенсації:

- 1) в електронній формі – засобами Єдиного державного веб-порталу електронних послуг;
- 2) у паперовій формі – через центр надання адміністративних послуг, орган соціального захисту населення або нотаріуса.

При цьому, як правильно зауважили автори законопроекту у своїй пояснювальній записці, – норма про повідомлення заявника у спосіб, у який було

подано заяву, не враховує можливу зміну обставин для заявника, що може ускладнити отримання ним повідомлення.

Крім того, чинна редакція частини 2 статті 7 Закону не однозначно врегульовує питання того, чи заявник взагалі отримує копію рішення про зупинення розгляду його заяви, адже зі змісту цієї правової норми впливає тільки те, що особа **повідомляється** про прийняте рішення, але не відомо, чи отримуватиме така людина копію рішення.

Отримання заявником копії рішення є принципово важливою деталлю з огляду на те, що особа має отримати можливість дізнатися підстави для прийняття відповідного рішення і можливість швидко виправити ситуацію та за можливості виключити існування відповідних обставин.

Це підкріплюється й абзацом 2 частини 3 статті 7 Закону – перебіг строку розгляду заяви про надання компенсації за знищений об'єкт нерухомого майна продовжується з моменту усунення обставин, що стали підставою для прийняття рішення про зупинення розгляду заяви, з урахуванням часу, що минув до його зупинення.

Тобто заявник, будучи зацікавленим у якомога швидшому відновленні своїх порушених прав, всіляко сприятиме усуненню обставин, що стали підставою для прийняття рішення про зупинення розгляду його заяви, але очевидним видається той факт, що зможе він це зробити, тільки якщо буде належним чином повідомлений про прийняте рішення і отримає копію відповідного рішення.

Отже, зміна частини 2 статті 7 Закону України «Про компенсацію на пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України» є виправданою та сприятиме захисту прав людини.

3. ВСТАНОВЛЕННЯ ЗАБОРОНИ ПОВТОРНОГО ЗУПИНЕННЯ РОЗГЛЯДУ ЗАЯВИ

Законопроектom № 12071 пропонується доповнити частину 4 статтю 7 Закону України «Про компенсацію на пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України» – *“Комісія з розгляду питань щодо надання компенсації не має права вимагати від заявника надання інших документів, крім тих,*

відсутність яких стала підставою для прийняття рішення про зупинення розгляду заяви про надання компенсації за знищений об'єкт нерухомого майна, якщо інше не випливає з документів, наданих додатково та не має права повторно зупиняти розгляд заяви”.

Очевидним є той факт, що створенням цієї норми автори законопроекту мали на меті запобігти затягуванню процедури розгляду заяви про надання компенсації за знищений об'єкт нерухомого майна і сприяти якомога швидшому відновленню порушених прав людини.

Як було зазначено вище, цей Закон чітко встановлює виключний перелік підстав, що призводять до прийняття рішення про зупинення розгляду заяви.

Абзацом 2 частини 3 статті 7 цього Закону встановлено, що перебіг строку розгляду заяви про надання компенсації за знищений об'єкт нерухомого майна продовжується з моменту усунення обставин, що стали підставою для прийняття рішення про зупинення розгляду заяви, з урахуванням часу, що минув до його зупинення. Тобто законодавець передбачив, що тільки коли підстави, які призвели до зупинення розгляду заяви, усунені, Комісія відновлює розгляд такої заяви.

Зі змісту правових норм Закону випливає, що всі обставини, які можуть призвести до зупинення розгляду заяви, стають відомі відразу і саме на підставі них приймається відповідне рішення, проте коли ці обставини повністю зникають, то процедура відновлюється, що загалом виключає можливість повторної появи тих самих підстав для зупинення розгляду заяви.

Отже, з огляду на це можна стверджувати, що запропоноване у законопроекті доповнення частини 4 статті 7 Закону України «Про компенсацію на пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України» є влучним та сприятиме якомога швидшому відновленню порушених прав людини.

ТЕЗОВО ПІДСУМОВУЮЧИ ВСЕ ВИЩЕЗАЗНАЧЕНЕ, НААУ НАГОЛОШУЄ НА ТАКОМУ

1) НААУ наголошує на тому, що Закон України “Про компенсацію на пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України”

містить у собі надважливі норми, які гарантують охорону та захист прав людей, а тому будь-які зміни, що плануються вноситися до цього нормативно-правового акта за жодних обставин не можуть погіршувати становище таких осіб, ускладнювати процедуру застосування норм або створювати проблеми щодо тлумачення таких норм (неоднозначність, колізійність тощо);

2) Зміна частини 2 статті 7 Закону України «Про компенсацію на пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України» є виправданою та сприятиме захисту прав людини;

3) Запропоноване у законопроекті доповнення частини 4 статті 7 Закону України «Про компенсацію на пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України» є влучним та сприятиме якомога швидшому відновленню порушених прав людини.

Зважаючи на викладене, НААУ вважає, що законопроект “Про внесення змін до статті 7 Закону України “Про компенсацію на пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України” щодо деяких питань поновлення розгляду заяв про надання компенсації за знищений об'єкт нерухомого майна” (№ 12071 від 25.09.2024) загалом є таким, що сприятиме захисту прав людини.

Голова

**Національної асоціації адвокатів України,
Ради адвокатів України**

[ПІДПИС] Лідія ІЗОВІТОВА